

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MA'NAVIY-AXLOQIY SIFATLARNI SHAKLLANTIRISH MASALALARI

Eshmuxanova Banu Uliqpanovna

Qoraqalpog'iston Respublikasi

Nukus tumani 10-sonli DMTT tarbiyachisi

***Annotatsiya:** Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabgacha ta'limi tashkilotlarida ma'naviy tadbirlarni o'tkazish bolalarni yuksak ma'naviyatli barkamol shaxs qilib tarbiyalashdagi o'rni kata ekanligi, ma'naviy axloqiy tarbiyalash imkoniyatlari, afzalliklari, muammo va echimlari xususida so'z yuritiladi.*

***Kalit so'zlar:** maktabgacha ta'lim, tarbiyachi, bolalar, ta'lim, ma'naviy-axloqiy tarbiya, tarbiya usullari*

Maktabgacha ta'limi tizimida ma'naviy ma'rifiy ishlarni tashkil etishning alohida jihatlaridan biri shuki ayni bu davrda insonning asosiy ma'naviy dunyoqarashi shakllanadigan davr hisoblanadi. Shu sababli maktabgacha ta'limi tashkilotlarida ma'naviy tadbirlarni o'tkazish bolalarni yuksak ma'naviyatli barkamol shaxs qilib tarbiyalashdagi o'rni katta. Maktabgacha ta'lim tashkilotida o'tkaziladigan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarning amaliy pedagogik maqsadi shuki unda mashg'ulotlar davomida olingan bilimlarni mustahkamlanadi. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni ehtiyojlari va qiziqishlari jadal ravishda ortib boradi. Bunday davrda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarga ommaviy-ma'naviy tadbirlar orqali ma'naviy tarbiya berish muhimdir.

Bunda quyidagilarni e'tiborga olish lozim.

-Tarbiyalanuvchilarni milliy xalq ertaklari va dostonlari namunalaridan foydalanib axloqiy sifatlarini shakllantirish;

-Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini milliy ma'naviyatimizga yot bo'lgan rasmlar, didaktik materiallar, o'yinchoqlar bilan bezatishdan voz kechib, maktabgacha ta'lim tashkilotlarini milliyligimizni aks ettiruvchi jihozlar bilan bezatish.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida olib boriladigan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarning asosiy tamoyillari insonparvarlik, uzliksizlik, ilmiylik, hayotiylik, yosh va bilim saviyasiga moslik tarzida tashkil etilishi kerak. Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar davomida bolalarning ma'naviy tarbiyasi shakllanadi. Ma'naviyat tushunchasining

mazmuni bugungi kunda faqat ma'ni, ma'no degan so'zlar doirasida chegaralanib qolmaydi. Nega deganda insonni-inson qiladigan, uning ongi va ruhiyati bilan chambarchas bog'langan bu tushuncha har qaysi odam jamiyat, millat va xalq hayotiga hech narsa bilan o'lchab bo'lmaydigan darajada alohida ahamiyat kasb etadi. Ma'naviyat asrlar davomida uzliksiz taraqqiyot natijasida kamol topgan, xalqimizning ongu tafakkurida ozodlik, mustaqillik, ona Vatan, mehr oqibat, or-nomus kabi ezgu tushunchalar asosida shakllangan. Tabiatga yaqinlik jonajon o'lkaning benihoya go'zalligidan bahramand bo'lish ma'naviyatga oziqa beradi, uni kuchaytiradi va yetuk shaxs sifatida shakllanishi va ta'lim tarbiya jarayonida yuzaga keladigan ijtimoiy fazilatlari majmui sifatida amal qiladi. Bu fazilatlar insonning moddiy va ma'naviy faoliyatida ham boshqalar bilan muloqatda ham, jamiyat va o'zgalarga munosabatida ham namoyon bo'ladi. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirining 2019 yil 15 martdagi "Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida Ma'naviyat kuni"ni tashkil etish to'g'risidagi buyrug'ida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida har haftaning juma kunlari tarbiyalanuvchilarning ma'naviy fazilatlarini shakllantirish maqsadida ma'naviyat kunini o'tkazish va har oyning oxirgi juma kunlari pedagog xodimlarni ma'naviy dunyoqarashini boyitish maqsadida ma'naviyat soatlarini tashkil etish belgilangan.[1]

Shuningdek buyruqda tarbiyalanuvchilar uchun ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish ko'rsatilgan. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tashkil etiladigan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar ta'lim tarbiya jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatib tarbiyalanuvchilarda Vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirish, milliy qadriyatlarimiz, urf odat va an'analarimizga sodiqlik ruhida tarbiyalashga yordam beradi. [2]

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Ma'naviyat kuni"ni tashkil etishda quyidagilarga e'tiborni qaratish talab etiladi:

- yuqori malakali, ma'naviy salohiyatga boy pedagoglardan iborat tashviqot guruhlarini tashkil etish;

- axloqiy-tarbiya, madaniy-ma'rifiy targ'ibot va tashviqot ishlarini kuchaytirish;

- milliy ma'naviyatimizning mazmun-mohiyati, qadimiy ildizlarni, noyob va betakror namunalari, bugungi kunda rivojlanish tamoyillarini aks ettiruvchi, aniq maqsadga qaratilgan tadbirlar rejasini ishlab chiqish;

- tarbiyalanuvchilarning o'quv tarbiya jarayonida olgan bilimlarini mustahkamlash maqsadida so'ngi yillarda yurtimizda amalga oshirilgan bunyodkorlik ishlari, ayniqsa ta'lim sohasida erishilgan yutuqlar bilan tanishtirish;

- maktabgacha ta'lim tashkilotlari kutubxonalarida tarbiyalanuvchilar o'rtasida "Jajji kitobxon", "Kitoblar mo'jizasi", "Kitoblar olamiga sayyohat", "Ertaklar-yaxshilikka yetaklar" mavzularida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar va sahna ko'rinishlari tashkil etish;

- pedagog va tarbiyalanuvchilar uchun ma'naviy-ma'rifiy intellektual tadbirlar va sport musobaqalari uyushtirish;

- ta'lim-tarbiya jarayonini muvofiqlashtirish maqsadida o'zini-o'zi boshqaruv tizimlari faoliyatidan keng foydalanish.

Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni o'tkazishdan asosiy maqsad ma'naviy tarbiya berishdir. Ma'naviy tarbiya inson va jamiyatning mavjudligini ta'minlaydigan tushunchadir. Ma'naviy tarbiya tufayli ajdodlarimiz asta-sekin tadrijiy tarzda avlodlarga o'tgan. Ma'naviy tarbiya tushunchasi keng ma'noda inson shaxsini shakllantirishga uni ishlab chiqarish va ijtimoiylashtirishdir.[3]

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tashkil etiladigan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar orqali bolajonlarda buyuk allomalarimiz, milliy qahramonlarimiz, sarkardalarimiz bilan faxrlanish va ularning boy ma'naviy merosi to'g'risida tushunchalarga ega bo'ladilar.

Xulosa qilib aytganda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy tarbiyaning tarbiyalanuvchilarda shakllantirish dolzarb vazifadir. Ana shu vazifani sidqidildan bajarish bugungi pedagog tarbiyachi, o'qituvchi zimmasiga ulkan ma'suliyat yuklaydi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 28 iyuldagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish va sohani rivojlantirishni yangi bosqichga ko'tarish to'g'risida" PQ-3160-sonli qarori.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 3 maydagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4307-son qarori.

3. "Manaviyat asosiy tushunchalar izohli lug'ati". T.:2009. G'.G'ulom nashryoti.